

20. Marx R.E., Carlson E.R., Eichstaedt R.M. et al. Platelet-rich plasma: growth factor enhancement for bone grafts. *Oral Surg. Oral Med. Oral Pathol. Oral Radiol. Endod.* 1998. V. 85. № 6. P. 638–646.
21. Moustakas A., Pardali K., Gaal A., Heldin C.H. Mechanisms of TGF-beta signaling in regulation of cell growth and differentiation. *Immunol. Lett.* 2002. V. 82. № 1–2. P.85–91.
22. Roffi A., Filardo G., Kon E., Marcacci M. Does PRP enhance bone integration with grafts, graft substitutes, or implants. A systematic review. *BMC Musculoskelet. Disord.* 2013. V. 14. № 330. P. 1–11.
23. Textor J. Platelet-Rich Plasma (PRP) as a Therapeutic Agent: Platelet Biology, Growth Factors and a Review of the Literature. *Platelet-Rich Plasma. Regenerative Medicine: Sports Medicine, Orthopedic, and Recovery of Musculoskeletal Injuries.* J. F. S. D. Lana et al. (eds.), Berlin, Heidelberg: Springer-Verlag. 2014. V. XXVII. P. 61–94.
24. Weibrich G., Kleis W.K., Hafner G. et al. Comparison of platelet, leukocyte, and growth factor levels in point-of-care platelet-enriched plasma, prepared using a modified Curasan kit, with preparations received from a local blood bank. *Clin. Oral Implants. Res.* 2003. V. 14. № 3. P. 357–362.
25. Whitman D.H., Berry R.L., Green D.M. Platelet gel: an autologous alternative to fibrin glue with applications in oral and maxillofacial surgery. *J. Oral Maxillofac. Surg.* 1997. V. 55. № 11. P. 1294–1299.

В.О. Малиновський, В.Д. Мушкетова. Плазмоліфтинг: сучасна методика в стоматології. – Стаття.

Анотація. Вивчено дані літературних джерел, дано аналіз ефективності застосування методу *Plasmolifting* у лікуванні запальних захворювань тканин пародонта, розглянуті технології його застосування. Представлений механізм дії багатою на тромбоцити аутоплазмою на процеси ревіталізації.

Ключові слова: плазмоліфтинг, аутоплазма, PRP-терапія, тромбоцити, пародонтит.

V. Malinovskii, V. Mushketova. Plasmolifting: A Modern Method in Dentistry. – Article.

Summary. Data of literary sources are studied, analysis of effectiveness of a method of *Plasmolifting* in the treatment of inflammatory diseases of periodontal tissues is given, and technologies of its application are considered. The mechanism of action of platelet-rich autoplasm on the processes of revitalization is presented.

Key words: plasmolifting, autoplasm, PRP-therapy, platelets, periodontitis.

УДК 615/012

Е.Л. Маркіна,

кандидат хімічних наук,

доцент кафедри медичної хімії та біології,

Одеський медичний інститут

Міжнародного гуманітарного університету,

м. Одеса, Україна

Т.В. Хоменко,

кандидат біологічних наук,

доцент кафедри загальної та клінічної фармакології,

Одеський медичний інститут

Міжнародного гуманітарного університету,

м. Одеса, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ АПТЕЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОДЕСИ І ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇХНЯ РОЛЬ В ОЗДОРОВЛЕННІ МЕШКАНЦІВ РЕГІОНУ

Анотація. У роботі розглянуті питання діяльності аптек м. Одеси й Одеської області в різні історичні періоди та їхня роль в оздоровленні мешканців регіону.

Ключові слова: аптека, фармацевт, здоров'я людини, аптека Гаєвського, «Інтерхім».

У нашій країні реалізацію державної політики у сферах охорони здоров'я, санітарного й епідеміологічного благополуччя населення, створення виробництва, контролю якості та реалізації лікувальних засобів і виробів

медичного призначення проводить Міністерство охорони здоров'я України. Міністерський апарат також контролює розроблення, координацію та виконання державних програм із розвитку охорони здоров'я, профілактики захворювань, надання медичної допомоги, розвиток медичної та мікробіологічної промисловості.

Аптека – це заклад охорони здоров'я, що виготовляє та відпускає ліки за рецептами лікарів і без рецепта, предмети санітарії та гігієни, догляду за хворими, дезінфекційні засоби, перев'язувальні матеріали, очкову оптику, хірургічні інструменти, мінеральні води й інші медичні товари. Аптека веде санітарно-просвітницьку роботу і поширює популярні відомості про лікарські засоби серед населення [1].

Основним завданням фармацевта як фахівця галузі є профілактика захворювань, збереження та зміцнення здоров'я людини.

Аптечний фахівець має відрізнитися високим професіоналізмом і компетентністю щодо питань лікарського забезпечення населення, сприяти раціональному призначенню та використанню лікарських засобів і виробів медичного призначення, забезпечувати гарантію якості та безпеки застосування ліків, а також запобігати помилкам під час їх виготовлення та контролю якості.

Фармацевт повинен перешкоджати поширенню фальсифікованих, субстандартних, незареєстрованих в Україні лікарських засобів, керуватися виключно чинним законодавством із дотриманням етичних принципів та моральних норм.

Фармацевти м. Одеси також є провідниками програми Міністерства охорони здоров'я України.

Історичні факти свідчать, що перша аптека в Одесі з'явилася 1796 р., відкрив її аптекар Яків Шуманський. Йому дозволили продаж ліків «за помірними цінами».

1829 р. на території єврейської лікарні була відкрита «государева» аптека.

За пропозицією графа Воронцова, на Гаванній вулиці запрацювала лікарська установа, на території якої розміщувалася й аптека. Це сталося 1835 р., і через вісімнадцять років (1853 р.) у місті вже функціонували одинадцять приватних аптек.

Одна з найстаріших аптек в Одесі – «Аптека А. Гаєвського і А. Поповського». Офіційною датою її відкриття вважається 1887 р. Аптека була заснована Антоном Гаєвським 1878 р. Цим роком датована згадка про неї в офіційних документах. З 1898 р. А. Гаєвський починає працювати з Олександром Поповським, і аптека розташовується в самому центрі Одеси, в будинку О. Руссова.

Аптека А. Гаєвського і А. Поповського за роки своєї роботи набула такої популярності, що будівлю, де вона розташовувалася, одесити перейменували в будинок А. Гаєвського. На межі XIX – XX ст. це був авторитетний аптечний заклад на півдні України, в якому за індивідуальними прописами виготовлялися мікстури, пігулки, краплі, гомеопатичні препарати тощо. В асортименті були широко представлені вакцини, сироватки, мінеральні води, медичний інструментарій, гігієнічні товари і предмети догляду. За власним рецептом вироблялося мило. Водночас аптека видавала різні медичні довідники, останній з яких датований 1913 р. Вперше у названому аптечному закладі була організована контрольно-аналітична служба. Правила функціонування цієї майстерні ліків, кваліфікація персоналу, ціни на ліки, зберігання, відпуск ліків – все регламентувалося особливими вказівками, що мали силу закону. Варто зазначити, що аптека безперервно працювала за всіх режимів, зокрема і під час Великої Вітчизняної війни.

Зберігши свій авторитет і залишаючись вірною віковій традиції, «Аптека А. Гаєвського і А. Поповського» і сьогодні є найвідомішою аптекою в Одесі, Одеській області та в Україні. Колектив закладу налічує понад 70 співробітників, працює цілодобово, без вихідних і святкових днів. Як і сто років тому, фахівці приготують будь-які ліки за індивідуальним рецептом лікаря, кваліфіковано проконсультують, допоможуть зорієнтуватися у величезній різноманітності вітчизняних та імпортованих препаратів, запропонують широкий вибір предметів для догляду за хворими, всілякі гігієнічні товари, аптечну косметику.

Намагаючись іти в ногу із часом і відповідати високому рівню і сучасним вимогам, аптека однією з перших перейшла на комп'ютерний облік лікарських препаратів за схемою постачальник – склад – відділ – покупець.

В аптеці завжди є препарати рецептурної групи, затребувані як швидка допомога для стаціонарних хворих. Головною місією аптеки є турбота про людину. Тут ви побачите співчутливе ставлення, розуміння, ввічливе обслуговування, допомогу. Введена система знижок для пільгових категорій хворих, пенсіонерів, постійних клієнтів. Протягом останніх п'яти років колектив аптеки неодноразово ставав переможцем всеукраїнських програм, відзначався почесними нагородами і численними дипломами.

Аптеці присвоєно звання «Краща аптека України» та вручено диплом «За збереження традицій» у номінації Всеукраїнської програми «Панацея». Східно-українська академія бізнесу нагородила колектив аптеки почесною нагородою «Золотий Ягуар» і дипломом «За бездоганну репутацію в бізнесі та високу якість послуг». Директору «Аптеки А. Гаєвського», провізору вищої категорії Нелі Калестру була вручена почесна нагорода «Свята Софія»

і диплом «За особистий внесок у відродження духовності, національної науки та культури» у межах програми «Лідери XXI ст.», а також міжнародна нагорода «Нагорода тисячоліття» за заслуги перед людством.

Аптека А. Гаєвського має дев'ять філіалів у різних районах міста.

Динаміка розвитку аптечної справи в Одесі відображена в таблиці 1. Як зазначено в таблиці, з 1920 по 1991 рр. кількість аптек в нашому місті була різною. У 1920 та 1930 рр. – 26 і 25 відповідно. Вдвічі поменшало аптек у 1941 р. (10). У повоєнний період збільшується кількість нових аптек. Так, 1950 р. в Одесі відкрито 19 аптек. Через сім років функціонувало вже 34 аптеки, а в 1963 р. – 43 аптеки. Після 1963 р. відкривалося щорічно ще по одній аптеці, і 1978 р. працювали вже 55 аптек. Майже вдвічі (до 98) побільшало аптек у період із 1978 р. по 1991 р. (таблиця).

У незалежній Україні динаміка відкриття аптек у містах і селах неоднакова. Як і в попередні роки, аптек у селах мало, або вони відсутні. Основна причина такого стану криється в стрімкому від'їзді до великих міст мешканців села в пошуках роботи.

Таблиця

Кількість аптек у м. Одесі за період із 1920 р. по 1991 р.

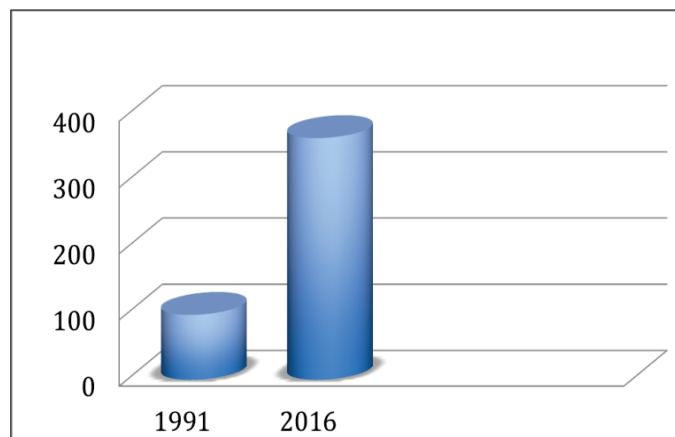
Рік	1920	1930	1941	1950	1957	1963	1978	1991
Кількість аптек	26	25	10	19	34	43	55	98

З 1991 р. по 2016 р. спостерігається бурхливе зростання кількості аптек як на території України, так і в Одесі й Одеській області. Для міста Одеси такий стан відтворений на діаграмі, яка підтверджує, що протягом зазначеного періоду кількість аптечних закладів зросла в чотири рази – з 98 до 386.

Першочерговою проблемою для населення України є економічна доступність лікарських засобів. Її можна вирішити шляхом запровадження реімбурсації, тобто відшкодування з боку держави частини вартості лікарських засобів, які споживачі одержують в аптечних закладах. Так, із квітня 2017 р. ця проблема частково вирішується. За програмою «Доступні ліки» в аптеках почали відпускатися безкоштовно серцево-судинні препарати, ліки для хворих на діабет II типу, бронхіальну астму [2].

Міністерство охорони здоров'я пояснює вибір ліків від трьох хвороб тим, що саме вони найбільше впливають на показники смертності населення. Смертність від серцево-судинних хвороб становить 65% від загальної смертності населення в Україні. За статистикою, 2015 р. на діабет II типу страждали майже один мільйон осіб. Хворих на бронхіальну астму було зареєстровано 210 тисяч. Здебільшого це діти та молодь. Ще одна із причин полягає в тому, що ці хвороби лікуються на амбулаторному рівні. Пацієнт може вибрати й отримати в аптеці найдешевший лікарський засіб безкоштовно або обрати іншу торгову марку, доплативши певну суму. Уряд не буде обмежувати вільний ринок ліків. Якщо пацієнт бажає придбати ліки, не маючи рецепта від свого лікаря, він може це зробити в будь-якій аптеці. Проте в такому разі лікарський препарат безкоштовному продажу або зі знижкою не підлягає.

Кількість лікарських препаратів, що підпадали під програму «Доступні ліки», 2017 р. становила 198 найменувань, а 2018 р. збільшилася до 238. Ліки, закуплені державним коштом, 2017 р. за 6 програмами розподілено в регіонах [3].

Діаграма Кількість аптек у м. Одесі в 1991 та 2016 рр.

Ліки було розподілено за такими програмами:

1. Закупівля хіміотерапевтичних препаратів для лікування онкохворих:
– «Метакокс» – 2 000 флаконів.
2. Закупівля медикаментів для дітей хворих на дитячий церебральний параліч:
– «Ботокс» – 84 упаковки.
3. Закупівля медикаментів для дітей хворих на гемофілію:
– «Вілате 500» – 2 477 упаковок.
4. Закупівля медикаментів для лікування хворих на розсіяний склероз:
– «Метипред» – 4 272 флакони.
5. Закупівля медикаментів для антиретровірусної терапії:
– «Норвір» – 26 упаковок;
– «Зидовудин» – 347 упаковок;
– «Еффагон 600» – 68 351 упаковка.
6. Закупівля медикаментів для лікування дітей, хворих на резистентну форму ювенільного ревматоїдного артриту:
– «Хуміра» – 70 упаковок.

Найближчим часом препарати будуть доступні в лікарнях.

2018 р. до програми «Доступні ліки» залучилося 80 аптек Одеси й Одеської області. Департамент охорони здоров'я Одеси для реалізації зазначеної програми на початку року отримав 26 млн. грн., з яких 2 млн. грн. вже витрачено. На весь рік Одеській області виділено 56 млн. 988 тис. 300 грн.

Одним із лідерів фармацевтичного ринку України є компанія «Інтерхім», яка була створена в Одесі. За якість своїх препаратів вона заслужила довіру пацієнтів і повагу медиків. З невеликої лабораторії виробництва реактивів «Інтерхім» виріс у сучасний фармацевтичний завод, що виробляє лікарські препарати і фармацевтичні субстанції, відомі не тільки в нашій країні.

Компанія стала підприємством повного циклу обігу лікарських засобів – від їх наукового пошуку, розроблення, виробництва до кінцевого споживача. «Інтерхім» має повну ліцензію на обіг підконтрольних лікарських засобів. Їх виробництво дозволяє задовольнити потреби держави в життєво необхідних препаратах, забезпечити українців ліками для особливо вразливих категорій пацієнтів. Лікарські препарати, виготовлені в лабораторіях компанії «Інтерхім», відпускаються в аптеках з аналогічною назвою.

Отже, спільна робота Міністерства охорони здоров'я України, вітчизняних науковців, працівників фармацевтичної промисловості, аптек має бути спрямована на розвиток вітчизняної фармації, впровадження нових ліків, проведення санітарно-просвітницької роботи, профілактику захворювань, поширення відомостей про лікарські засоби серед населення з метою збереження та зміцнення здоров'я людини, і головне – зменшення вартості лікарських препаратів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тихонов О. Аптечна технологія ліків: підручник для студ. фарм. ф-тів ВМНЗ України III-IV рівнів акредитації. Вінниця: Нова книга, 2016. 536 с.
2. Про затвердження Реєстру лікарських засобів, вартість яких підлягає відшкодуванню станом на 26 липня 2017 р.: наказ МОЗ від 26 липня 2017 р. № 856.
3. Про затвердження Реєстру лікарських засобів, вартість яких підлягає відшкодуванню станом на 22 січня 2018 р.: наказ МОЗ від 22 січня 2018 р. № 111.

Э.Л. Маркина, Т.В. Хоменко. Деятельность аптечных учреждений Одессы и Одесской области, их роль в оздоровлении населения региона. – Статья.

Аннотация. В работе рассмотрены вопросы деятельности аптек г. Одессы и Одесской области в разные исторические периоды, их роль в оздоровлении населения ярегиона.

Ключевые слова: аптека, фармацевт, здоровье человека, аптека Гаевского, «Интерхим».

E. Markina, T. Khomenko. Activities of pharmacy establishments of Odessa and Odessa region and their role in improvement of the inhabitants of the region. – Article.

Summary. The work deals with the activities of pharmacies in Odessa and Odessa region in different historical periods, their role in improving the population of the region.

Key words: pharmacy, pharmacist, human health, Gayevsky pharmacy, "Interhim".